

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО
РОЗРОБЛЕННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ СИЛАБУСУ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА У
МЕЛІТОПОЛЬСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ
БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

УДК 378.091.21(072)

Методичні рекомендації до розроблення та оформлення си­лабусу освітнього компонента у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького / Укладачі: Глебова Н.І., Бунчук О.В., Прокоф'єва О.О., Осипенко С.О., Прохорова Л.А., Сіроштан Т.В. Запоріжжя: МДПУ, 2024. 28 С.

*Рекомендовано
рішенням науково-методичної ради
Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького
Протокол №1 від «29» серпня 2024 р.*

ВСТУП

Мета методичних рекомендацій авторського колективу науково-методичної ради Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького – надати допомогу викладачам в укладанні та оформленні силабусу освітнього компонента.

Рекомендації розроблено відповідно до Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII (зі змінами), Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII (зі змінами), Постанови КМУ «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності» від 30.12.2015 № 1187 (зі змінами), Положення про організацію освітнього процесу у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького, з урахуванням рекомендацій Міністерства освіти і науки України з навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін у закладах вищої освіти (лист МОНУ від 09.07.2018 № 1/9-434), рекомендацій Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти щодо застосування критеріїв оцінювання якості освітньої програми (від 17.11.2020 р.), Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького.

Методичні рекомендації до розроблення та оформлення силабусу освітнього компонента в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького розроблені як складова системи внутрішнього управління якістю освіти, базуються на вимогах Положення про організацію освітнього процесу в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького та Положення про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького та встановлюють однакові вимоги до складу, змісту й оформлення силабусів освітніх компонентів, передбачених навчальними планами, за якими проводиться підготовка фахівців у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО РОЗРОБЛЕННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ СИЛАБУСУ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Силабус освітнього компонента – документ, що розробляється для кожного освітнього компонента відповідно до навчального плану освітньої програми, за якою здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти.

Силабус дозволяє забезпечити інформаційні умови для формування цілісного уявлення про організацію освітнього процесу в Університеті, який здійснюється на принципах прозорості, об'єктивності, академічної доброчесності, добровільності.

Силабус освітнього компонента розробляється до початку поточного навчального року провідним науково-педагогічним працівником кафедри або створеною для цього робочою групою кафедри (кафедр), на якій (яких) викладається освітній компонент. Силабус розглядається на засіданні відповідної кафедри (міжкафедральному засіданні), погоджується з гарантом освітньої програми і затверджується завідувачем кафедри (при міжкафедральному засіданні – завідувачами кафедр), оприлюднюється на сайті Центру дистанційних освітніх технологій та в електронному вигляді зберігається на кафедрі.

При оформленні силабусу освітнього компонента слід дотримуватися вимог, зазначених у методичних рекомендаціях. Допускається наявність незначних відхилень при оформленні силабусу (наприклад, послідовність подачі прізвища та ініціалів розробника, посади, наукового ступеня і вченого звання; додавання інших елементів залежно від специфіки освітнього компонента тощо), що не порушують цілісне сприйняття цілей навчання, змісту, дидактичного процесу й організаційних форм навчання з освітнього компонента.

Розробка силабусу освітнього компонента повинна закінчуватись не пізніше 30 вересня поточного навчального року. Процедура перегляду та оновлення силабусу освітнього компонента відбувається відповідно до Положення про освітню програму підготовки здобувачів вищої освіти Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького та повинна тривати до 31 травня поточного навчального року.

Розробку силабусу рекомендується розпочати з перевірки кількості навчальних годин, форм контролю з освітнього компонента у навчальному плані. Особливу увагу слід приділити місцю ОК в структурно-логічній схемі. Автор повинен дотримуватися логічної послідовності при плануванні питань, які він передбачає розглянути в межах курсу.

Силабус освітнього компонента повинен містити такі структурні елементи:

1. Назва закладу вищої освіти, факультету, кафедри.
2. Назва освітнього компонента (*обов'язковий/вибірковий*).
3. Рівень освіти: перший (бакалаврський) / другий (магістерський) / третій (доктор філософії).
4. Назва спеціальності.
5. Назва освітньої програми.
6. Рік викладання/ Семестр.
7. Викладач(-і): прізвище, ім'я, по батькові викладача(-ів), науковий ступінь, вчене звання.
8. Посилання на профайл викладача.
9. Контактна інформація та комунікація (зворотний зв'язок) з викладачем.
10. Сторінка освітнього компонента на сайті ЦДОТ Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.
11. Анотація до освітнього компонента.
12. Мета та завдання освітнього компонента.
13. Перелік компетентностей, які набуваються здобувачами під час опанування освітнього компонента.
14. Компетентності, направлені на досягнення глобальних цілей сталого розвитку, які формуються в освітньому компоненті.

15. Програмні результати навчання.
16. Soft Skills, які формуються в освітньому компоненті.
17. Обсяг освітнього компонента.
18. Політика освітнього компонента: політика щодо дедлайнів та перескладання; політика щодо академічної доброчесності; політика щодо відвідування та запізнь; використання мобільних пристроїв; поведінка на заняттях.
19. Структура освітнього компонента, програма освітнього компонента.
20. Завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти.
21. Методи навчання та форми контролю у відповідності до програмних результатів навчання.
22. Критерії оцінювання відповідно до форм і видів контролю (відповідно до Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачами вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького).
23. Порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті (відповідно Положення про порядок визнання результатів навчання у процесі неформальної освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького).
24. Перелік рекомендованої літератури (основної і додаткової), електронних ресурсів, нормативних документів, публікації з освітнього компонента викладачів освітньої програми, з якими можна ознайомитися в репозиторії <http://eprints.mdpu.org.ua> та у вільному доступі у мережі Інтернет.

Силабус освітнього компонента обов'язково затверджується на засіданні кафедри (міжкафедральному засіданні).

Заклад вищої освіти, факультет, кафедра

Назва освітнього компонента (обов'язковий /вибірковий)	Зазначається назва освітнього компонента (як у освітній програмі, за якою здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти) та вказується обов'язковий чи вибірковий ОК
Рівень освіти: <i>перший (бакалаврський) / другий (магістерський) / третій (доктор філософії)</i>	Зазначається рівень освіти
Назва спеціальності	Зазначається шифр та назва спеціальності
Назва освітньої програми	Зазначається назва освітньої програми
Рік викладання/ Семестр	Зазначається навчальний рік/семестр
Викладач(-і)	Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання, посада викладача(ів)
Профайл викладача	Набір даних, загальнодоступна інформація про викладача на сайті університету, обліковий запис або посилання на персональну сторінку в соціальних мережах, посилання на ORCID, Google Scholar інші ресурси
Контактна інформація та комунікація (зворотний зв'язок)	Вказати контактний телефон Вказати контактний E-mail Зазначити формат і розклад проведення консультацій Онлайн-консультації: розклад онлайн консультацій, вказати посилання Вказати, яким чином буде здійснюватися комунікація зі здобувачами (e-mail, соціальні мережі, телефон, зум-

	зустрічі, сайт центру дистанційного навчання тощо)
Сторінка освітнього компонента на сайті Центру дистанційних освітніх технологій Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького	Вказати посилання на сторінку освітнього компонента на сайті ЦДОТ

Анотація до освітнього компонента

Анотація – частина силабусу, в якій зазначається роль, місце освітнього компонента у структурно-логічній схемі. Анотація – це лаконічна характеристика освітнього компонента. Для вибіркового компонента також вказується, для якої галузі знань даний ОК формує професійні компетентності. Анотація повинна бути змістовною та зрозумілою, адже має зацікавити здобувачів вищої освіти. Обсяг анотації орієнтовно 100-150 слів.

Мета та завдання освітнього компонента

Мета – це заздалегідь усвідомлений і планований результат освітньої діяльності здобувачів вищої освіти. Мету освітнього компонента рекомендується формулювати так, щоб була можливість виміряти ступінь її досягнення, що зручно робити в інфінітивній формі (навчити, виробити, сформулювати тощо). Завдання – це своєрідні підцілі, реалізація яких дасть змогу зрештою досягти заявленої мети. Мета та завдання вивчення освітнього компонента зазначаються у контексті спеціальності з урахуванням вимог освітньої програми та стандарту вищої освіти (за наявності).

Перелік компетентностей, які набуваються під час опанування освітнього компонента

Слід вказати визначені освітньою програмою компетентності, для формування яких використовується цей освітній компонент. Для вибіркового компонента може бути наведено коротке пояснення можливостей та переваг, яке надає вивчення освітнього компонента.

Компетентності, направлені на досягнення глобальних цілей сталого розвитку, які формуються в освітньому компоненті

Якісна освіта, гендерна рівність, зменшення нерівності, мир та справедливість, партнерство заради сталого розвитку. Більш детально з інформацією можна ознайомитись, перейшовши за посиланнями: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> і оці <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>

Програмні результати навчання

Слід вказати, що повинен здобувач вищої освіти знати, розуміти, бути здатним продемонструвати після завершення вивчення освітнього компонента. Формулювання результатів навчання для обов'язкових освітніх компонентів має базуватися на результатах навчання, визначених відповідною освітньою програмою (програмних результатах навчання).

Soft Skills, які формуються в освітньому компоненті

У розділі вказуються **Soft Skills** – комплекс неспеціалізованих, надпрофесійних навичок, що відповідають за успішну участь у робочому процесі, високу продуктивність і, на відміну від спеціалізованих навичок, не пов'язані з конкретною сферою. Це універсальні надпрофесійні якості, що допомагають нам взаємодіяти між собою, незалежно від сфери діяльності. Кожному здобувачу вищої освіти (незалежно від спеціальності) знадобиться хоча б кілька «гнучких навичок». Більш детально з інформацією про **Soft Skills** можна ознайомитись, перейшовши за посиланнями:

<https://v.gd/Vu07fB>

<https://v.gd/R67t9f>

<https://v.gd/weR2EA>

Обсяг освітнього компонента

Подається у вигляді таблиці, де зазначено загальну кількість годин, години на лекційні, семінарські/практичні/лабораторні заняття та на самостійну роботу, як денної, так і заочної форм навчання. В таблиці вказується також підсумкова форма контролю. Загальна кількість годин має відповідати навчальному плану.

Вид заняття	Лекція	Семінарське/практичне /лабораторне заняття	Самостійна робота	Всього (годин, кредитів)
Кількість годин Денна форма				
Кількість годин Заочна форма				

Підсумкова форма контролю – ...

Політика освітнього компонента

Політика освітнього компонента визначається системою вимог, які викладач ставить до здобувача вищої освіти при його вивченні. Вимоги можуть стосуватися відвідування занять (неприпустимість пропусків, запізнень тощо); правил поведінки на заняттях (активна участь, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи та ін.); заохочень і стягнень (за що можуть нараховуватися або відніматися бали тощо). Політику освітнього компонента рекомендується вибудовувати з урахуванням норм законодавства України щодо академічної доброчесності, Положення про запобігання академічного плагіату в освітній діяльності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, Положення про академічну доброчесність в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького, Кодексу академічної доброчесності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Ці документи оприлюднені на офіційному сайті Університету. В них визначено чітку та зрозумілу політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, яких послідовно дотримуються всі учасники освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Університет популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності (безкоштовні програми перевірки на плагіат, програма «Unicheck»).

Політика щодо дедлайнів та перескладання – пропуски занять, лікарняні, мобільність тощо.

Політика щодо академічної доброчесності – конкретизувати, які практики щодо запобігання та виявлення порушень академічної доброчесності, будуть застосовані у процесі вивчення освітнього компонента. При прописуванні політики академічної доброчесності необхідно враховувати вимоги політики, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності визначені в таких нормативних документах Університету: Положення про запобігання академічного плагіату в освітній діяльності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, Положення про академічну доброчесність в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького, Кодекс академічної доброчесності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

Політика щодо відвідування та запізньов. Використання мобільних пристроїв.

Поведінка під час занять.

Структура освітнього компонента

Структура освітнього компонента подається у вигляді таблиці з указівкою переліку тем та рекомендованої літератури до теми. До структури освітнього компонента також входить **програма освітнього компонента**, де вказується перелік модулів/тем з коротким змістом.

ПЕРЕЛІК ТЕМ (МОДУЛІВ)	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН ДЕННА ФОРМА				РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА
	Л	ПР/СЕМ/ЛАБ	СР	ВСЬОГО	

ПЕРЕЛІК ТЕМ (МОДУЛІВ)	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН ЗАОЧНА ФОРМА				РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА
	Л	ПР/СЕМ/ЛАБ	СР	ВСЬОГО	

Програма освітнього компонента

Тема (Модуль) 1.

Зміст...

Тема (Модуль) 2.

Зміст...

Завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Самостійна робота є видом навчальної діяльності здобувача, яка підлягає оцінюванню. **Викладач визначає види самостійної роботи здобувачам (не більше 3-4 видів за освітнім компонентом).** Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні самостійної роботи здобувачів складає 30 балів. Цілі завдань для самостійної роботи повинні бути зрозумілими здобувачам вищої освіти; форма самостійної роботи та контроль повинні бути зрозумілими та доступними, містити алгоритми їхнього виконання. Критерії оцінювання й строки здачі завдань мають бути чітко визначені й заздалегідь відомі здобувачам вищої освіти. Самостійна робота має

охоплювати всю навчальну програму із зазначенням кількості годин, відведених на виконання кожної теми або завдання.

Методи навчання та форми контролю у відповідності до програмних результатів навчання

У розділі вказуються методи навчання, які будуть використані у процесі проведення лекційних, практичних, семінарських, лабораторних та інших видів навчальних занять.

За характером подання та сприйняття інформації розрізняють такі методи:

- *Словесні*: лекції (проблемні, лекції-візуалізації, лекції з аналізом конкретних ситуацій), розповідь, пояснення, бесіда, інструктаж, дискусія, диспут, обговорення проблемних ситуацій, обговорення педагогічних ситуацій, ситуаційне навчання.

- *Наочні*: ілюстрація (у т. ч. мультимедійні презентації), демонстрація, метод безпосереднього спостереження, презентація результатів власних досліджень.

- *Практичні*: вправи; тренувальні вправи; творчі вправи; розв'язання розрахункових задач; розв'язання педагогічних завдань; практичні роботи; лабораторні роботи; виконання дослідів; метод проєктів (проєктування); симуляційне навчання; відпрацювання практичних навичок; виконання індивідуальних завдань.

- *Інтерактивні*: (бінарна, дуальна лекції, тренінг, презентація, дискусія, імітація, модерація, моделювання ситуацій, «мозковий штурм», тренажерні завдання, метод кейс-стаді, ділові та рольові ігри, дебати, робота в малих групах, проведення відео-конференцій, круглих столів, вебінарів, застосування елементів змішаного навчання тощо.

Зазначений перелік методів не є вичерпним і може доповнюватись викладачем самостійно. З більш детальним описом методів навчання можна ознайомитись, перейшовши за посиланням: <https://v.gd/OwsxbJ>

Формами контролю в Університеті прийнято вважати: поточний, підсумковий (екзамени, диференційні заліки/заліки (п. 8.3 Положення про організацію освітнього процесу в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <https://v.gd/deQFAz>).

Поточний контроль здійснюється за видами діяльності здобувача, які дозволяють оцінити ступінь досягнення програмних результатів навчання. Самостійна робота є видом навчальної діяльності здобувача, також підлягає поточному оцінюванню.

Підсумковий контроль знань – вид контролю, який проводиться наприкінці навчального семестру у формі екзамену, заліку/диференційного заліку або іншої форми підсумкового контролю (контрольне тестування модулю, контрольна лабораторна (підсумкова) робота тощо).

В даному розділі необхідно вказати методи контролю окремо для поточного та підсумкового контролю.

Методи оцінювання на поточному контролі: усне опитування, контрольні письмові роботи, оцінювання виконання індивідуальних завдань, оцінювання розв'язання розрахункових задач, захист результатів практичних, лабораторних робіт, оцінювання доповідей, оцінювання активності на занятті, тестування, оцінювання есе, оцінювання виконання практичних навичок (див. <https://v.gd/ADELEh>)

Методи оцінювання на підсумковому контролі: усний залік, письмовий залік, диференційований залік, усний іспит, письмовий іспит, оцінювання портфолію, тестування, захист рефератів, проєктів тощо відповідно до специфіки й особливостей освітнього компонента, що вивчається.

З більш детальним описом методів контролю можна ознайомитись, перейшовши за посиланням: <https://v.gd/J3ySQu>

Критерії оцінювання відповідно до форм і видів контролю

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачами вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <https://v.gd/ADELEh>.

Бально-накопичувальна система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з кожного освітнього компонента містить поточний, підсумковий контроль знань та самостійну роботу.

Робота здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях з кожного освітнього компонента оцінюється за видами навчальної діяльності. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні роботи здобувачів на навчальних заняттях складає 30 балів.

Загальний бал (ЗБ ОК) з освітнього компонента складається з суми балів, отриманих за навчальну, самостійну роботу та підсумковий контроль знань (залік (З)/екзамен (Е)). Якщо курсова робота і навчальна або виробнича практики є окремим освітнім компонентом, то він оцінюється за 100-бальною шкалою. З кожного освітнього компонента розробляються і доводяться до здобувачів критерії оцінки кожного виду діяльності, які в сукупності дозволяють оцінити результати навчання.

Визначення видів навчальної діяльності здобувача на аудиторних заняттях, самостійній роботі, а також кількості балів за кожен вид діяльності здійснюється викладачем у межах його академічної свободи з урахуванням положення.

Порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті

(відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання у процесі неформальної освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького)

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання у процесі неформальної освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <http://surl.li/lgwzd>, розміщеного на офіційному сайті Університету. У розділі вказується як саме на освітній програмі через освітній компонент реалізується порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті.

Викладачі кафедр повинні здійснювати моніторинг сертифікаційних програм, курсів на онлайн-платформах та в офлайн-режимі з метою надання здобувачам актуальної інформації про підвищення рівня професійної підготовки та можливе перезарахування результатів, отриманих у неформальній освіті. Такі рекомендації надаються здобувачам на сторінках освітніх компонентів на ЦОДТ, а також в telegram-групах.

Перелік рекомендованої літератури (основної і додаткової), електронних ресурсів, нормативних документів, публікацій з освітнього компонента викладачів освітньої програми, з якими можна ознайомитися в репозиторії <http://eprints.mdupu.org.ua> та у вільному доступі у мережі Інтернет

Перелік рекомендованої літератури та електронних ресурсів має складатися з:

✓ Основної літератури: до основних джерел (5-10) доцільно включати нормативні документи, українські та закордонні підручники і навчальні посібники, у т.ч. розроблені викладачами кафедр та наявними в бібліотеці, в репозиторії, на сайті ЦОДТ. Є виключенням видання мовою країни-агресора та виданої у видавництвах країни-агресора.

✓ Додаткової літератури (до 10 джерел): допускаються монографії, навчально-

методичні матеріали, в т. ч. власні розробки, підручники, посібники та інші джерела для поглибленого вивчення здобувачем окремих тем/питань освітнього компонента. До переліку додаткової літератури, який призначений для більш поглибленого вивчення окремих розділів або тем, включаються також різні довідкові, періодичні видання, зокрема з баз даних Scopus, Web of Science тощо.

Переліки рекомендованої літератури мають бути складені відповідно до вимог чинних бібліографічних стандартів. Джерела літератури мають бути оформлені відповідно до стандарту ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». Роки видання літератури не повинні виходити за рамки останніх 10 років.

Розділ повинен містити посилання на документи в інформаційних системах, які можуть бути корисними при вивченні освітнього компонента. Тут наводять електронні адреси сайтів та Інтернет-джерела з нормативною базою, які доступні здобувачам вищої освіти. До Інтернет-ресурсів включаються лише основні українські та іноземні сайти (за виключенням російських), де міститься інформація, використання якої допоможе здобувачу вищої освіти поглиблено вивчити певні питання навчального матеріалу, виконувати самостійну роботу. Викладачу необхідно особисто перевірити наявність необхідної інформації на рекомендованому сайті.

Розділ має також містити публікації з освітнього компонента викладачів освітньої програми, з якими можна ознайомитися в репозиторії Університету.

Зразок оформлення силабусу освітнього компонента у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Факультет соціально-педагогічної та мистецької освіти
Кафедра освітології та педагогіки мистецтва

ЗАТВЕРДЖЕНО НА ЗАСІДАННІ КАФЕДРИ
(МІЖКАФЕДРАЛЬНОМУ ЗАСІДАННІ)

Завідувач кафедри _____ підпис _____ ПІБ _____
 протокол № _____ від _____ 20__ р.

Назва освітнього компонента (обов'язковий /вибірковий)	Педагогіка з навчальною практикою Обов'язковий
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Спеціальність	014.021 Середня освіта (англійська мова та зарубіжна література)
Освітня програма	Середня освіта. Мова і література (англійська, німецька), перша – англійська
Рік викладання	2024-2025
Семестр	5, 6 семестр
Викладач(-і)	Бунчук Оксана Володимирівна , кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри освітології та педагогіки мистецтва
Профайл викладача	https://v.gd/pDuOL0 https://v.gd/xfJ3zf
Контактна інформація та комунікація (зворотний зв'язок)	+380685839927 buncuktatana@gmail.com Онлайн-консультації: через систему центру освітніх дистанційних технологій, Viber, Telegram
Сторінка освітнього компоненту на сайті центру дистанційних освітніх технологій Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького	https://v.gd/Wxvnwy

Анотація до освітнього компонента

Освітній компонент «Педагогіка з навчальною практикою» знайомить здобувачів першого рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання з історією педагогіки, загальними основами педагогіки, теорією виховання та педагогічною майстерністю. Вивчення освітнього компонента передбачає розкриття актуальних проблем організації сучасної освіти, оволодіння здобувачами

вищої освіти технологіями навчання та виховання, засвоєння досвіду розбудови та особливостей реформування української школи відповідно до євроінтеграційних процесів.

Мета та завдання освітнього компонента

Метою викладання освітнього компонента «Педагогіка з навчальною практикою» є опанування системою знань: загально-методологічними основами педагогіки; дидактикою як теорією освіти і навчання; теорією і практикою процесу виховання; управлінням та педагогічним менеджментом в закладах загальної середньої освіти, трудових колективах.

Основними завданнями вивчення освітнього компонента «Педагогіка з навчальною практикою» є:

- сформувати уяву про сутність, зміст і структуру процесів навчання та виховання;
- ознайомити здобувачів з категорійним апаратом педагогіки;
- ознайомити з технологією навчання та виховання;
- засвоєння принципів та підходів до організації сучасної освіти;
- збагатити здобувачів знаннями про особистість дитини та її розвиток в процесі різнобічної діяльності;
- сформувати навички організації самостійної роботи в процесі освіти;
- надати допомогу майбутнім фахівцям у професійній діяльності, знаходженні ефективних способів впливу на аудиторію, пізнанні індивідуально-психологічних особливостей людини, здійсненні заходів, спрямованих на згуртованість трудового колективу, запобігання конфліктним ситуаціям тощо.

Згідно з вимогами освітньої програми здобувачі повинні:

знати: предмет освітнього компонента, його структуру, понятійний апарат; основні етапи розвитку школи й педагогічної думки; внутрішні закономірності та специфічні ознаки появи і розвитку різних теорій і напрямків у педагогіці;

вміти: володіти формами і методами організації освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти, педагогічної діагностики; будувати освітній процес на основі глибокого і систематичного вивчення учнів, регулювати міжособистісні стосунки в учнівському колективі, формувати гуманні відносини з учнями на рівні співпраці з урахуванням національних традицій, налагоджувати стосунки з батьками, вести педагогічну пропаганду, систематично підвищувати свою педагогічну кваліфікацію.

Перелік компетентностей, які набуваються під час опанування освітнього компонента

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання й розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК4. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук, аналіз та обробку інформації з різних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в освітньому процесі.

ЗК5. Здатність діяти автономно, приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності і відповідати за їх виконання, діяти відповідально і свідомо на основі чинного законодавства та етичних міркувань (мотивів).

ЗК6. Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи у команді у сфері професійної діяльності, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.

Спеціальні (фахові, предметні компетентності) (ФК)

ФК3. Здатність здійснювати цілепокладання, планування та проектування процесів навчання і виховання учнів з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей, освітніх потреб і можливостей; добирати та застосовувати ефективні методики й технології навчання, виховання і розвитку учнів.

ФК8. Здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно-зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі, залучення батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

ФК9. Здатність аналізувати власну педагогічну діяльність та її результати, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей.

Компетентності, направлені на досягнення глобальних цілей сталого розвитку, які формуються в освітньому компоненті

Якісна освіта, гендерна рівність, зменшення нерівності, мир та справедливість, партнерство заради сталого розвитку.

Програмні результати навчання

РН1. *Відтворює* основні концепції та принципи педагогіки і психології; *враховує* в освітньому процесі закономірності розвитку, вікові та інші індивідуальні особливості учнів.

РН3. *Називає* і *аналізує* методи цілепокладання, планування та проектування процесів навчання і виховання учнів на основі компетентнісного підходу з урахуванням їх освітніх потреб; *класифікує* форми, методи і засоби навчання предмету в закладах загальної середньої та фахової перед вищої освіти..

РН4. *Здійснює* добір і *застосовує* сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів; критично *оцінює* результати їх навчання та ефективність уроку.

РН5. *Вибирає* відповідні форми та методи виховання учнів на уроках і в позакласній роботі; *аналізує* динаміку особистісного розвитку учнів, *визначає* ефективні шляхи їх мотивації до саморозвитку та спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

РН12. *Аналізує* власну педагогічну діяльність та її результати, *здійснює* об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей.

Soft Skills, які формуються в освітньому компоненті

1. Комунікація
2. Критичне мислення
3. Вирішення проблем
4. Прийняття рішень
5. Емоційний інтелект
6. Ненасильницьке спілкування
7. Управління знаннями
8. Робота в режимі невизначеності
9. Самоаналіз і саморефлексія.

Обсяг освітнього компонента

Вид заняття	Лекція	Семінарське заняття	Самостійна робота	Практика	Загальна кількість годин
Кількість годин <i>Денна форма</i>	34	44	102	90	270/9 кр.

Кількість годин <i>Заочна форма</i>	16	22	142	90	270/9 кр.

Підсумкова (семестрова) форма контролю: 1 семестр – залік, 2 семестр – екзамен

Політика освітнього компонента

- Курс передбачає роботу в колективі.
- Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.
- Не пропускати та не запізнюватися на заняття за розкладом.
- Вчасно виконувати завдання семінарів та завдань самостійної роботи;
- Вчасно та самостійно виконувати контрольні завдання
- Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні інтернет-ресурсів та інших джерел інформації здобувач повинен вказати джерело, використане під час виконання завдання.

Структура освітнього компонента

ПЕРЕЛІК ТЕМ (МОДУЛІВ)	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН ДЕННА ФОРМА				РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА
	Л	ПР	СР	ВСЬОГО	
Модуль 1. Історія педагогіки	16	6	38	60	1, 2, 3, 4
Модуль 2. Дидактика – теорія освіти і навчання	10	6	14	30	1, 2, 3, 4
Модуль 3. Теорія виховання	12	8	25	45	1, 2, 3
Модуль 4. Основи педагогічної майстерності	10	10	25	45	1,2, 5
Модуль 5. Навчальна (педагогічна) практика			90	90	1, 2, 3, 4, 5
Усього	48	30	192	270	

ПЕРЕЛІК ТЕМ (МОДУЛІВ)	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН ЗАОЧНА ФОРМА				РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА
	Л	ПР	СР	ВСЬОГО	
Модуль 1. Історія педагогіки.	6	8	46	60	1, 2, 3, 4
Модуль 2. Дидактика – теорія освіти і навчання	4	6	20	30	1, 2, 3, 4
Модуль 3. Теорія виховання	4	4	37	45	1, 2, 3
Модуль 4. Основи педагогічної майстерності	2	4	39	45	1,2, 5
Модуль 5. Навчальна (педагогічна) практика			90	90	1, 2, 3, 4, 5
Усього	16	22	232	270	

Програма освітнього компонента

Модуль 1. Історія педагогіки

Тема 1. Значення, предмет, завдання та структура навчального курсу «Історія педагогіки». Предмет і головні завдання історії педагогіки як науки і навчальної дисципліни. Основні методи і принципи в історії педагогіки. Джерела історичної педагогіки. Основні теорії походження виховання. Особливості виховання на різних етапах розвитку первісного суспільства.

Тема 2. Особливості та розвиток педагогічних ідей західних педагогів в середині ХУІІ-ХІХ століть.

Педагогічна концепція Я.А. Коменського як органічна складова його плану перебудови людського суспільства. Елементи матеріалізму, гуманізму та демократизму в поглядах педагога. Вікова періодизація та ступені освіти. Дидактичні погляди Я.А. Коменського. Трудове та моральне виховання в школі. Вимоги до вчителя. Значення педагогічної теорії Я.А. Коменського для сучасної педагогіки і школи.

Концепція природного та вільного виховання Ж.-Ж.Руссо і її антифеодальний характер. Педагогічні ідеї роману «Еміль, або Про виховання». Періодизація життя дитини та особливості виховання і навчання. Роль праці у вихованні і житті людини. Проблеми сімейного і суспільного виховання. Значення педагогічної теорії Ж.-Ж.Руссо.

Педагогічні погляди і діяльність І.Г. Песталоцці. Мета та сутність виховання. Теорія елементарної освіти. Значення фізичного та трудового виховання, особливості морального та розумового виховання дитини. Педагогічна теорія І.Г. Песталоцці та сучасність.

Ф.В.А. Дістервег і його педагогічні погляди. Сутність виховання, його мета та основні принципи. Педагогічні ідеї праці Ф.В.А. Дістервега «Керівництво до освіти німецьких вчителів». Розробка Ф.В.А. Дістервегом проблем розвиваючого навчання. Принципи і правила навчання. Вимоги до вчителя.

Тема 3. Освіта і педагогічна думка Київської Русі в ІХ-ХІІІ століттях.

Виховання і навчання у давніх слов'ян. Наукові дані, гіпотези про виникнення писемності до прийняття християнства. Літописні повідомлення про початок освіти в Київській Русі. Християнство в Київській Русі, його роль у розвитку культури, освіти, виховання. Відкриття перших шкіл, зміст і методи їх роботи. Основні педагогічні пам'ятки Київської Русі («Ізборник Святослава», «Повчання Володимира Мономаха дітям», «Слово о законі і благодаті» Іларіона та ін.) і їх освітньо-виховне значення. Перші бібліотеки. Відомості з давньоруської історії шкільництва свого регіону, рідного краю. Місце і роль народної педагогіки в реалізації концепції національної школи.

Тема 4. Розвиток освіти і педагогічної думки в епоху українського Відродження (ХІІІ-перша пол. ХІІІІ ст.).

Братства та їх просвітницька діяльність. Школи грамоти з мандрівними вчителями, народна Українська школа.

Навчання, виховання в січових і козацьких школах. Народні методи й традиції в козацькому вихованні.

Педагогічні погляди Г.С. Сковороди та сучасність.

Тема 5. Педагогічна теорія і практика А.С. Макаренка

Основні етапи життя і педагогічної діяльності А.С. Макаренка. Основні риси макаренківської педагогіки. Впровадження А.С. Макаренком у навчально-вихований процесі дій і засобів народної педагогіки. А.С. Макаренко про формування учнівського колективу, основні закони його розвитку, поєднання навчання з трудовим вихованням, продуктивною працею учнів та підготовка їх до вибору професії. Питання формування педагогічної майстерності вчителя.

Проблеми сімейного виховання. Суперечності у педагогічних поглядах А.С. Макаренка. Неоднозначність сучасної оцінки педагогічної спадщини А.С. Макаренка. Педагогічна спадщина А.С. Макаренка та сучасність.

Тема 6. Видатний український педагог В.О. Сухомлинський.

Життя і педагогічна діяльність ВО Сухомлинського. Павлівська школа – лабораторія творчих пошуків. Народна педагогіка - основа творчої спадщини В.О. Сухомлинського В О Сухомлинський про вдосконалення змісту освіти, шляхи забезпечення "радість розумової праці" учнів. Питання морального, трудового і естетичного виховання учнів в теорії та практиці В.О. Сухомлинського. Проблеми виховання патріота-громадянина. В.О. Сухомлинський – основоположник теорії національного самовизначення учнів у процесі навчання і виховання. Шляхи формування творчої особистості. В.О. Сухомлинський про єдність шкільного і родинного виховання. Творче використання досвіду В.О. Сухомлинського в організації навчально-виховної роботи сучасних шкіл. Педагогічна спадщина В.О. Сухомлинського та сучасність.

Модуль 2. Дидактика – теорія освіти і навчання

Тема 1. Дидактика – теорія освіти і навчання.

Дидактика як галузь педагогіки. Основні етапи розвитку дидактики. Категорії дидактики. Взаємозв'язок дидактики та методик викладання окремих предметів. Актуальні проблеми дидактики.

Тема 2. Сутність педагогічного процесу.

Особливості навчання та його рушійні сили. Методологічні основи процесу навчання. Основні функції та компоненти процесу навчання. Структура процесу навчання. Психолого-педагогічні основи навчально-пізнавальної діяльності учнів. Види навчання.

Тема 3. Закономірності та принципи навчання.

Закономірності навчання. Характеристика принципів навчання та шляхи їх реалізації у сучасній школі.

Тема 4. Методи і засоби навчання.

Поняття «методи навчання», «прийоми навчання», «засоби навчання». Різні підходи до класифікації методів навчання. Характеристика методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності учнів. Характеристика методів стимулювання і мотивації навчальної діяльності учнів. Характеристика методів контролю та самоконтролю у навчанні. Проблема оптимального вибору методів навчання.

Тема 5. Форми організації навчання.

Розвиток форм організації навчання. Класно-урочна система навчання, її переваги і недоліки. Типологія та структура уроку. Тематичне і поурочне планування. Характеристика нетрадиційних уроків. Шляхи підвищення ефективності уроку.

Модуль 3. Теорія виховання

Тема 1. Сутність процесу виховання

Процес виховання, його специфіка, компоненти і рушійні сили. Етапи процесу виховання. Управління процесом виховання.

Самовиховання, його сутність, умови, етапи, прийоми реалізації. Перевиховання, його сутність, функції, етапи, принципи реалізації. Співвідношення виховання, самовиховання і перевиховання. Сутність і особливості національного виховання.

Результати процесу виховання, їх виявлення. Шляхи підвищення ефективності процесу виховання. Актуальні проблеми виховання.

Тема 2. Закономірності та принципи виховання

Основні закономірності процесу виховання. Характеристика принципів виховання і шляхи їх реалізації у виховному процесі.

Тема 3. Загальні методи виховання

Поняття про методи та прийоми виховання. Підходи до класифікації методів виховання та їх аналіз.

Методи формування свідомості особистості. Роз'яснення. Бесіда. Лекція. Диспут. Роль прикладу у вихованні, його різновиди та функції.

Методи формування досвіду суспільної поведінки та діяльності. Педагогічна вимога. Громадська думка. Привчання. Вправи. Доручення. Створення виховуючих ситуацій.

Вправлення. Вимоги

Методи стимулювання поведінки та діяльності вихованців. Змагання. Заохочення. Покарання.

Методи контролю та аналізу ефективності виховного процесу. Педагогічне спостереження. Опитування. Бесіда. Аналіз результатів суспільно-корисної роботи, виконання доручень. Створення ситуацій для вивчення поведінки учнів.

Умови оптимального вибору і ефективного застосування методів виховання.

Тема 4. Виховання особистості в колективі

Поняття про дитячий колектив. Сутність, ознаки, функції, структура і типи колективу. Динаміка та етапи розвитку колективу.

Засоби та методичні засади виховання учнівського колективу.

Органи учнівського самоврядування. Закони розвитку колективу. Шляхи згуртування дитячого колективу. Колективні творчі справи.

Вплив колективу на особистість дитини.

Тема 5. Розумове виховання

Поняття «розумове виховання», «розумовий розвиток». Мета, завдання розумового виховання. Критерії та рівні розумового розвитку. Культура розумової праці. Шляхи та методи розумового виховання школярів в педагогічному процесі.

Тема 6. Моральне виховання

Поняття «мораль», «моральність», «моральна культура», «моральне виховання». Мета, завдання морального виховання. Зміст морального виховання в національній школі. Етапи, шляхи та засоби морального виховання. Національні і загальнолюдські духовні цінності, шляхи і засоби їх формування. Залежність морального виховання від вікових та індивідуально-психологічних особливостей школярів. Виховання педагогічно занедбаних підлітків.

Взаємозв'язок морального виховання та самовиховання. Стимулювання учнів до самовиховання та самовдосконалення. Умови успішного морального виховання школярів.

Тема 7. Статеве виховання

Статеве виховання як складова загального процесу виховної роботи школи і сім'ї. Мета, завдання статевого виховання школярів. Методика статевого виховання і підготовки учнів до сімейного життя.

Тема 8. Правове виховання

Мета, завдання правового виховання. Зміст, форми правового виховання. Виховання свідомої дисципліни, відповідальності, почуття обов'язку як основа правового виховання. Шляхи реалізації завдань правового виховання в педагогічному процесі. Етапи попередження правопорушень серед учнівської молоді.

Тема 9. Екологічне виховання

Поняття «екологічна освіта», «екологічне виховання», «екологічна культура». Завдання, зміст, система екологічного виховання учнів. Шляхи удосконалення екологічного виховання.

Тема 10. Громадянське виховання

Поняття «громадянин», «громадянськість», «громадянська культура», «громадянська позиція», «громадянське виховання». Мета, завдання, сутність, зміст громадянського виховання. Шляхи громадянського виховання школярів. Форми, методи громадянського виховання.

Тема 11. Національне виховання

Поняття «національне виховання». Сутність і особливості національного виховання. Принципи національного виховання. Національне виховання як фактор цілісного формування особистості. Напрями національного виховання. Основні шляхи реалізації національного виховання

Тема 12. Естетичне виховання

Поняття «естетика», «естетична культура», «естетичне виховання». Мета, завдання естетичного виховання. Компоненти змісту естетичної культури. Джерела естетичного виховання учнів. Зміст, форми, методи та засоби естетичного виховання. Естетичне виховання в

навчальному процесі. Позакласна робота з формування естетичної культури особистості. Спонування учнів до естетичного самовиховання. Умови ефективності естетичного виховання.

Тема 13. Трудове виховання

Поняття «трудове виховання», «трудове навчання», «профорієнтація», «профінформація», «профвибір», «економічне виховання».

Роль трудового виховання в розвитку особистості. Мета, завдання трудового виховання. Сутність трудового виховання. Система, зміст трудового виховання у школі. Основні види трудової діяльності школярів і вимоги до її організації.

Завдання економічного виховання. Форми, методи економічного виховання. Передумови економічної підготовки підростаючого покоління. Профорієнтаційна робота в школі та її компоненти. Мета, завдання профорієнтації. Етапи профорієнтаційної роботи з школярами різного віку.

Тема 14. Фізичне виховання

Завдання і зміст фізичного виховання. Засоби і система фізичного виховання в школі. Робота позашкільних закладів по фізичному вихованню. Особливості роботи дитячих спортивних шкіл.

Організація режиму побуту, праці та відпочинку учнів. Активізація фізичного виховання школярів та прилучення їх до занять спортом. Шляхи формування в учнів здорового способу життя та попередження шкідливих звичок. Валеологізація освіти.

Тема 15. Організаційні форми виховної роботи

Завдання, зміст, принципи позакласної і позашкільної виховної роботи. Масові, групові та індивідуальні форми виховної роботи. Позашкільні начальні-виховні заклади. Завдання і зміст їх роботи. Участь сім'ї і громадськості в організації дозвілля школярів.

Тема 16. Виховна робота класного керівника

Завдання, обов'язки функції класного керівника. Зміст, форми і методи виховної роботи. Планування роботи класного керівника. Вимоги до сучасного класного керівника.

Тема 17. Спільна виховна робота школи, сім'ї і громадськості

Завдання, зміст і методика виховання дітей в сім'ї. Шляхи підвищення педагогічних знань батьків. Види і методи роботи з батьками учнів.

Залучення громадськості до виховання дітей. Завдання, зміст роботи дитячих та юнацьких організацій.

Тема 18. Наукові засади внутрішкільного управління

Принципи управління освітою. Органи освіти, їх функції і структура. Керівництво навчально-виховною роботою школи. Рада школи. Педагогічна рада школи. Зміст і організація її роботи. Планування роботи школи. Особливості внутрішкільного контролю. Вимоги, види, методи, форми, зміст внутрішкільного контролю. Шкільна документація та її характеристика

Тема 19. Методична робота в школі

Роль методичної роботи в підвищенні рівня професійної підготовки вчителя. Функції, завдання та зміст методичної роботи.

Форми методичної роботи в школі та їх характеристика.

Вивчення, узагальнення та поширення передового педагогічного досвіду. Втілення сучасних досягнень педагогічної науки в практику навчання і виховання. Наукова організація педагогічної праці. Майстри педагогічної праці району та міста.

Модуль 4. Основи педагогічної майстерності.

Тема 1. Сутність педагогічної діяльності та майстерності вчителя

Поняття педагогічної діяльності, її структура. Суспільне значення професії вчителя, його функції. Поняття педагогічної майстерності, її компоненти.

Тема 2. Педагогічна ситуація та педагогічна задача

Поняття педагогічної ситуації та педагогічної задачі. Рівні педагогічних задач. Основні етапи розв'язання педагогічних задач. Самовиховання вчителя.

Тема 3. Педагогічна техніка вчителя

Поняття педагогічної техніки. Внутрішня техніка. Зовнішня техніка, її елементи. Соціально-перцептивна техніка (увага та увава).

Тема 4. Техніка мовлення вчителя

Роль мовлення в роботі вчителя. Умови ефективності професійного мовлення вчителя. Технічні показники виразного мовлення. Шляхи вдосконалення мовлення майбутнього вчителя.

Тема 5. Педагогічне спілкування та його особливості

Поняття педагогічного спілкування, його особливості, функції, види. Структура педагогічного спілкування. Стиль педагогічного спілкування.

Тема 6. Майстерність вчителя у розв'язанні педагогічних конфліктів

Конфлікт, типи конфліктних ситуацій. Причини виникнення конфліктних ситуацій у педагогічній діяльності. Позитивні й негативні функції конфліктів. Стратегії педагогічної взаємодії у конфліктах та конфліктних ситуаціях.

Тема 7. Педагогічний такт і тактика вчителя Професійна етика. Особливості професійної етики педагога. Поняття педагогічного такту, його складові та умови вияву. Педагогічна тактика. Гнучкість у поведінці вчителя.

Тема 8. Педагогічна майстерність як мистецька дія

Особливості образного мислення. Спільне і відмінне у театральному і педагогічному мистецтві. Урок як театр, педагог як режисер.

Завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти на 1 семестр

1	Зробити порівняльний аналіз розвитку освіти України з країнами Європи (на вибір) проаналізувати результати та обґрунтувати висновки (10 балів)
2	Підготувати проекти/реферати/відео-презентації з актуальних проблем сучасної дидактики та захистити їх (10 балів за 1 проєкт/реферат/відеопрезентацію).
3	Розробити розгорнутий план-конспект інтерактивного семінарського заняття до тем 2-4 Модулю 2 (10 балів за 1 план-конспект).

Завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти на 2 семестр

1	Запропонувати спеціально створену виховну ситуацію, яку можна використати з метою виховного впливу в основній школі ЗЗСО (в усній формі, у відео форматі, з педагогічної практики, з життя, з художньої літератури) і обґрунтувати, у чому саме її виховний потенціал (10 балів за 5 виховних ситуацій).
2	Розробити розгорнутий план-конспект виховного заходу національно-патріотичного спрямування для основної або старшої школи з відео-презентацією (10 балів за 1 виховний захід).
3	Розробити педагогічні ситуації до тем 2-8 Модулю 4 з рішенням та обґрунтуванням (10 балів за 5 педагогічних ситуацій).

Методи навчання та форми контролю у відповідності до програмних результатів навчання

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми і засоби оцінювання
РН1. Відтворює основні концепції та принципи педагогіки і психології; враховує в освітньому процесі закономірності розвитку, вікові та інші індивідуальні особливості учнів.	опрацювання наукових досліджень, аналітичний метод, синтетичний метод, створення ситуацій пізнавальної новизни, створення ситуації зацікавленості, частково-	Поточний: усна співбесіда за матеріалами розглянутої теми на початку наступної лекції з оцінкою відповідей здобувачів, презентація, доповідь, схематичний конспект, практико-

	пошуковий метод, виконання індивідуальних навчальних завдань, самостійна робота студентів	орієнтовні завдання Підсумковий контроль: письмовий екзамен.
РН3. Називає і аналізує методи цілепокладання, планування та проектування процесів навчання і виховання учнів на основі компетентнісного підходу з урахуванням їх освітніх потреб; класифікує форми, методи і засоби навчання предмету в закладах загальної середньої та фахової перед вищої освіти..	семінар з проблемним викладом, пояснення, демонстрація, метод вправ, навчальні дискусії, спостереження і аналіз випадків, аналітичний метод, частково-пошуковий метод, методи інтерактивного навчання, створення ситуацій пізнавальної новизни	Поточний контроль: письмове фронтальне опитування здобувачів на початку чи в кінці лекції (10-15 хв.), проведення інтерактивних вправ, відеопрезентації. Підсумковий контроль: письмовий екзамен.
РН4. Здійснює добір і застосовує сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів; критично оцінює результати їх навчання та ефективність уроку.	пояснення, опрацювання наукових досліджень, спостереження і аналіз випадків, самостійна робота студентів, частково-пошуковий метод, виконання індивідуальних навчальних завдань, методи інтерактивного навчання, створення ситуації зацікавленості	Поточний контроль: тестова перевірка знань здобувачів, експрес-контроль, презентація, есе, інтерактивні вправи. Підсумковий контроль: письмовий екзамен.
РН5. Вибирає відповідні форми та методи виховання учнів на уроках і в позакласній роботі; аналізує динаміку особистісного розвитку учнів, визначає ефективні шляхи їх мотивації до саморозвитку та спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.	пояснення, спостереження і аналіз випадків, методи інтерактивного навчання, створення ситуації зацікавленості, демонстраційні методи, поєднані з переживаннями, виконання індивідуальних навчальних завдань	Поточний контроль: практична перевірка знань на заняттях; тестова перевірка знань здобувачів, доповідь, презентація. Підсумковий контроль: письмовий екзамен.
РН12. Аналізує власну педагогічну діяльність та її результати, здійснює об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей.	пояснення, опрацювання наукових досліджень, спостереження і аналіз випадків, самостійна робота студентів, частково-пошуковий метод, виконання індивідуальних навчальних завдань, методи інтерактивного навчання, створення ситуації пізнавальної новизни	Поточний контроль: усна співбесіда за матеріалами розглянутої теми на початку наступної лекції, презентація, доповідь, схематичний конспект, підбір вправ, проведення інтерактивних вправ. Підсумковий контроль: письмовий екзамен.

Критерії оцінювання відповідно до форм і видів контролю

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачами вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <https://v.gd/ADELEh>. Бально-накопичувальна система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з кожного освітнього компонента містить поточний, підсумковий контроль знань та самостійну роботу.

БАЛЬНО-НАКОПИЧУВАЛЬНА СИСТЕМА ЗДОБУВАЧА З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА							
ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧА, ЯКА ПІДЛЯГАЄ ОЦІНУВАННЮ	РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ НА НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТТЯХ	T1 або тематична	T2 або тематична	T3 або тематична	T4 або тематична	T5 або тематична	
							30
	САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА						
							30
	ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ (залік або іспит)						40
Загальний бал ОК						100	

Робота здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях з освітнього компонента оцінюється за видами навчальної діяльності. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні роботи здобувачів на навчальних заняттях складає 30 балів. Оцінювання видів навчальної діяльності здійснюється за шкалою «0», «1», «2», «3», «4», «5».

Критерії оцінювання діяльності здобувачів вищої освіти за окремими видами навчальних робіт, наведені у таблиці нижче.

Оцінювання окремих видів робіт

Методи контролю результатів навчання	Максимальна кількість балів та вимоги до їх накопичення
Творчі завдання (реферат, есе, схеми, презентації)	5 балів: – 5 балів – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає

	темі, представлено широкий аналіз проблеми, – 4 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, – 3 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено достатній аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, – 1-2 бали – зміст не відповідає темі, є багато недоліків, невідповідність вимогам щодо оформлення, плагіат. 0 балів – відповідь відсутня
Практико-орієнтовані завдання (проекти, ситуаційні завдання тощо)	5 балів: – 5 балів – завдання виконано правильно і якісно, виявлено вміння студента застосовувати, творчо використовувати психологічні теоретичні знання на практиці, пов'язані з особливостями і засобами психологічної діяльності. Здобувач демонструє навички ефективної взаємодії, аргументує, переконує, приймає рішення, логічно формулює думку, відстоює власну позицію у процесі вирішення фахових завдань. – 4 бали – завдання виконані в основному правильно, але неповно. В ході виконання завдань допускалися помилки, використані не всі необхідні методи аналізу та узагальнення матеріалу. Здобувач демонструє навички взаємодії, аналізує, аргументує, логічно формулює, демонструє приклади, роблячи вибір, намагається, але не завжди вміє відстояти власну позицію у процесі вирішення фахових завдань. – 3 бали – завдання виконані неповно та на низькому рівні. У ході виконання завдань допускалися помилки, використані не всі необхідні методи аналізу та узагальнення матеріалу. Здобувач демонструє навички взаємодії, обговорює, формулює, демонструє думку, роблячи вибір, не завжди вміє переконати, відстояти власну, віддають перевагу позиції інших у процесі вирішення фахових завдань. 1-2 бали – завдання виконані неповно з помилками. Здобувач розглядає, розпізнає, описує в загальних рисах, але не визначає зв'язки між закономірностями, особливостями розвитку і функціонуванням психічних явищ в контексті професійних завдань. – 0 балів – відповідь відсутня

Згідно Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачами вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького самостійна робота є видом навчальної діяльності здобувача, яка підлягає оцінюванню. Викладачем за освітнім компонентом визначено 3 види самостійної роботи (згідно орієнтовного переліку видів діяльності здобувача, які дозволяють продемонструвати досягнення результатів навчання, наведених в Положенні). Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні самостійної роботи здобувачів складає 30 балів.

Освітнім компонентом також передбачено проходження навчальної практики у 1 семестрі, загальний бал (ЗБ) рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + \text{НП}) / 2$, де ЗБ ОК = 100 балів; НП = 100 балів. Отриманий результат і буде показником загального балу (ЗБ).

Підсумковим контролем на освітньому компоненті *Педагогіка з навчальною практикою* у першому семестрі є залік, на його складання надається 40 балів. Залік проводиться у формі підсумкової контрольної роботи з усіх тем двох модулів, які пройшли у 1 семестрі.

Підсумковим контролем на освітньому компоненті *Педагогіка з навчальною практикою* у другому семестрі є письмовий екзамен, на його складання надається 40 балів. Екзаменаційний білет включає 2 теоретичних питання (по 10 балів за відповідь на 1 питання) та 20 тестових завдань (по 1 балу за відповідь) з усіх тем, які входять до програми освітнього компоненту. Критерії оцінювання підсумкового контролю подано нижче:

Характеристика критеріїв оцінювання знань	Якісна шкала	За 40 бальною шкалою
Високий рівень Характеризується глибокими, міцними, узагальненими, системними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.	відмінно	36-40
Високий рівень Характеризується глибокими і міцними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має частково дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.	Добре	33-35
Достатній рівень Характеризується знаннями суттєвих ознак, понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними. Студент самостійно засвоює знання у стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, синтезом, узагальненням, порівнянням, абстрагуванням), уміє робити висновки, виправляти допущені помилки.	Добре	30-32
Середній рівень Знання неповні, поверхневі. Студент відновлює основний навчальний матеріал, але недостатньо осмислено, не вміє самостійно аналізувати, робити висновки. Здатний вирішувати завдання за зразком. Володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.	задовільно	27-29
Початковий рівень Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, обумовлюється початковим уявленням про предмет вивчення.	задовільно	24-26
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння застосувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач.	Не зараховано (з можливістю повторного складання екзамену)	21-23
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння орієнтуватись при виконанні практичних задач, незнання основних фундаментальних положень	Не зараховано (з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента)	1-20

Оцінювання результатів навчання в Університеті здійснюється відповідно до 100-бальної шкали:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики, диференційований залік	Для заліку
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C	Задовільно	
64-73	D		
60-63	E		
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	Незараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента	Незараховано з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента

Порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті
(відповідно Положення про порядок визнання результатів навчання у процесі неформальної освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <http://surl.li/lgwzd>)

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання у процесі неформальної освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <http://surl.li/lgwzd>, розміщеного на офіційному сайті Університету.

З даним Положенням здобувачів знайомлять куратор ECTS, гарант освітньої програми, НПП, які викладають на ОП.

Також інформація щодо перезарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті розміщується на офіційній сторінці кафедри, включаючи зразок заяви для визнання результатів такого навчання і рекомендованих онлайн-ресурсів для неформальної освіти.

Викладачами освітньої програми здійснюється моніторинг сертифікаційних програм, курсів на онлайн-платформах та в офлайн-режимі з метою надання здобувачам вищої освіти актуальної інформації про підвищення рівня професійної підготовки та можливого перезарахування результатів, отриманих у неформальній освіті. Такі рекомендації надаються здобувачам на сторінці освітнього компоненту Педагогіка з навчальною практикою на ЦОДТ, а також в telegram-групах.

Перелік рекомендованої літератури (основної і додаткової), електронних ресурсів, нормативних документів, публікацій з освітнього компонента викладачів освітньої програми, з якими можна ознайомитися в репозиторії <http://eprints.mdpu.org.ua> та у вільному доступі у мережі Інтернет

Основна:

1. Зайченко І.В. Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Чернівці, 2016. 528 с.

2. Прокопів Л. Інноваційні технології навчання і виховання у ВНЗ: навч. метод. посіб. Івано-Франківськ, 2017. 166 с.
3. Твердохліб Т. С. Педагогічна майстерність класного керівника в організації виховної роботи: навч.-метод. посіб. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2017. 156 с.
4. Ярошук Л. Теорія та методика виховання: навчальний посібник. Бердянськ, 2019. 400с.
5. Воронка М.І., Проценко А.А. Формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі педагогічної практики: навчальний. посібник. Мелітополь, 2020. 156 с.

Додаткова:

1. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки [Текст] : навч. посіб. К. : Знання, 2018. 566 с.
2. Допоміжні Глосарій новітньої педагогічної термінології / упоряд. І. О. Помазан, Т. М. Берест, О. В. Ільїна, Г. В. Купрікова. Харків : Вид-во НУА, 2021. 107 с.
3. Енциклопедія освіти / НАПН України ; гол. ред. В. Г. Кремень. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.
4. Інноваційні педагогічні технології : посібник/ за ред.. О.І.Огієнко. Київ, 2015. 314с.
5. Пашенко М. І., Красноштан І. В. Педагогіка : навч.-метод. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 228 с. Педагогіка І («Основи педагогік», «Дидактика»). Опорні конспекти лекцій / Т. І. Молнар. Мукачево : МДУ, 2020. 88 с.
6. Сікорський П. І. Нова педагогіка: підручник. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2021. 540 с.
7. Твердохліб Т. С. Педагогічна майстерність класного керівника в організації виховної роботи: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. В.І. Лозової. Харків: ХНПУ ім. Г.С.Сковороди, 2017. 154 с.
8. Fazlagić J. Systemy kształcenia nauczycieli w wybranych krajach europejskich. Poznań, 2017. 123 p.
9. . Grzesiak J. Ewaluacja i innowacje w edukacji. Ewaluacja poprawy jakości kształcenia. KaliszKonin: UAM, PWSZ, 2014. 622 s.
10. Riul V., Bartosh O., Liashko M., Stoika O., Popovych I. International students adaptation to the educational environment of Ukrainian universities: Hearing the student voices. International students adaptation to the educational environment of Ukrainian universities: Hearing the student voices. Revista Edu web. 2023. Vol. 17 (3). P. 182–194. DOI: <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2023.17.03.15>

Електронні ресурси:

1. Про освіту: Закон України від 04.01.2024 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#> (дата звернення: 25.01.2024).
2. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 01.01.2024 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/463-20#> (дата звернення: 25.01.2024).
3. Про позашкільну освіту: Закон України від 22.05.2021 № 1841-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#> (дата звернення: 25.01.2024).
4. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року: Розпорядження КМ України від 22.08.2018 № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text> (дата звернення: 25.01.2024).
5. Про громадські об’єднання: Закон України від 27.07.2023 № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text> (дата звернення: 25.01.2024).
6. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України № 898 від 02.09.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 25.01.2024).

7. Про затвердження переліку типів позашкільних навчальних закладів і Положення про позашкільний навчальний заклад: Постанова КМ України від 12.05.2022 № 433- 2001-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/433-2001-%D0%BF#Text> (дата звернення: 25.01.2024).

8. Про затвердження Положення про атестацію педагогічних працівників : Наказ МОН України від 01.09.2023 № 1649/38985. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1649-22#n22>(дата звернення: 25.01.2024).

9. Про затвердження Положення про сертифікацію педагогічних працівників: Постанова КМ України від 04.03.2023 № 1190. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1190-2018-%D0%BF#n16>(дата звернення: 25.01.2024).

10. Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти: Наказ МОЗ України від 09.09.2022 № 2205. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text> (дата звернення: 25.01.2024).

11. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року [Електронний ресурс]: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988- р. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p#n8>

12. Концепція середньої загальноосвітньої школи України : [Електронний ресурс]. – Національна академія педагогічних наук України : [офіц. портал]. – Київ, 2016. – Режим доступу: <http://naps.gov.ua/ua/press/announcements/954/>

13. Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах: НАКАЗ МОН України № 641 від 16 червня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.pedrada.com.ua/regulations/1521/8456/10575/468972/>

14. Про освіту [Електронний ресурс]: Закон України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

15. Волкова Н. П. Педагогіка: навчальний посібник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pedagogy.lnu.edu.ua/departments/pedagogika/library/volkova.pdf>

16. Фіцула М. М. Педагогіка : навчальний посібник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://westudents.com.ua/glavy/49977-metodi-naukovo-pedagogchnogodosldjennya.html>

17. Максимюк С.П. Педагогіка: навчальний посібник. – К.: Кондор, 2005. – 667 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://4vpupo.org.ua/download/metod_probl/pedagogika.pdf

18. Зайченко І.В. Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Чернігів, 2016. – 528 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://textbook.com.ua/pedagogika/1473451787>

19. Чайка В. М. Основи дидактики: навчальний посібник. – К. : Академвидав, 2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://textbook.com.ua/pedagogika/1473451780>

20. Малафіїк І.В. Дидактика новітньої школи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://textbook.com.ua/authors/malafiyik-iv>

Повний список основної і додаткової літератури можна отримати у викладача або на сторінці дистанційної освіти <https://v.gd/Wxvnywy>

Публікації з освітнього компонента викладачів освітньої програми, з якими можна ознайомитися в репозиторії <http://eprints.mdpu.org.ua> та у вільному доступі у мережі Інтернет:

1. Бунчук О.В., Єрмак Ю.І. Формування культури науково-дослідної діяльності учнів старшої школи через написання наукових робіт в МАН. *Науковий журнал «Інноваційна*

педагогіка». Одеса: Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій, 2020. Вип. 18. Том 1. С. 171–175.

2. Бунчук О.В., Єрмак Ю.І., Попелешко Ю.І. Впровадження дистанційного навчання у закладах вищої освіти – вимога сучасності. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя: КПУ, 2020. Вип. 70. 238 с. Т. 3 С. 207-210.

3. Бунчук О.В. Єрмак Ю.І., Наветанюк М. Соціально-педагогічна діяльність з учнями основної школи, що схильні до девіантної поведінки. *Волинський національний університет імені Лесі Українки*, Луцьк. № 5, 2021 р. С. 24-28.

4. Бунчук О.В., Таблер Т.І., Бунчук Т.І. Розвиток медіа культури учнів старшої школи у поза навчальний час засобами інформаційно-просвітницьких технологій. *Науковий вісник МДПУ імені Богдана Хмельницького*, Запоріжжя. 2022, С. 107-117.

5. Бунчук О.В. Таблер Т.І., Марецька Ю.І. Формування культурно-освітніх інтересів учнів старшої школи за допомогою сучасних засобів комунікації. *Науковий вісник МДПУ імені Богдана Хмельницького*, Запоріжжя. 2022. С. 25-31.